

Warszawa, dnia 28.04 2015 r.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

BM-1-071-154/15/2
150429-00325
DSO-I-071-25/15
Dot. BPS/043-72-3101-MS/15

SEKRETARZ
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 30.04.15
nr. 2620... podpis. N

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 29.04.15.
nr. 1724 podpis. Busewicz

Pan

Bogdan Busewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Senatowi Bogdan Busewicz

Odpowiadając na oświadczenie złożone przez Panów senatorów Roberta Mamątowa i Waldemara Kraskę podczas 72. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 19 marca 2015 r., poświęcone dopuszczalności adopcji zagranicznej polskiego dziecka w sytuacji, gdy jego rodzeństwo pozostało w placówce opiekuńczo – wychowawczej, uprzejmie informuję.

Institucja przysposobienia umożliwi dziecku wychowanie w zastępczym środowisku rodzinnym, gdy jest ono, z różnych powodów, pozbawione pieczy rodzicielskiej.

Prawnomaterialne przesłanki przysposobienia określają przepisy art. 114 i nast. ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, dalej: K.r.o. (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 788, z późn. zm.), z kolei kwestie proceduralne – przepisy art. 585 i nast. ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. *Kodeks postępowania cywilnego*, dalej: K.p.c. (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 101, z późn. zm.) oraz przepisy art. 154 i nast. Działu V „Postępowanie adopcyjne” ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *O wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, dalej: w.r.i.s.p.z. (Dz. U. z 2015 r., poz. 332, z późn. zm.).

Ogólna, a zarazem nadrzędna przesłanka przysposobienia została sformułowana w przepisie art. 114 § 1 K.r.o., który stanowi, że przysposobić można osobę małoletnią, tylko dla jej dobra. Dobro dziecka ma zatem decydujące znaczenie dla rozstrzygnięcia o dopuszczalności przysposobienia.

Orzeczenie przysposobienia zagranicznego jest możliwe pod warunkiem, że jedynie w ten sposób można zapewnić małoletniemu odpowiednie środowisko zastępcze.

Przepis art. 114² § 1 K.r.o. stanowi bowiem, że przysposobienie, które spowoduje zmianę dotychczasowego miejsca zamieszkania przysposabianego w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie, może nastąpić wówczas, gdy tylko w ten sposób można zapewnić przysposabianemu odpowiednie zastępcze środowisko rodzinne.

Zastosowanie powyższej regulacji jest jednak wyłączone w sytuacji, gdy między przysposabiającym a przysposabianym istnieje stosunek pokrewieństwa lub powinowactwa albo gdy przysposabiający już przysposobił siostrę lub brata przysposabianego (114² § 2 K.r.o.).

Przyjmując subsydiarność przysposobienia zagranicznego ustawodawca stworzył tym samym gwarancję ochrony prawa dziecka do utrzymywania więzi rodzinnych oraz wspólnego wychowywania się z rodzeństwem.

Tego rodzaju unormowania korespondują z zagwarantowaną rodzinie ze strony państwa – w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – ochroną prawną i opieką (art. 18), w zakresie zapewnienia której szczególnie uwzględniane jest dziecko (art. 72).

W każdej sprawie o przysposobienie sąd opiekuńczy jest zobligowany do zbadania i stwierdzenia występowania przesłanek określonych w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, w tym odnoszących się do kwalifikacji osobistych przysposabiającego – jego poziomu umysłowego, moralnego, stanu zdrowia, wyrobienia obywatelskiego, zdolności wychowawczych, jak też osoby małoletniego przysposabianego – jego wieku, relacji z rówieśnikami i dotychczasowych przeżyć w ich środowisku, ale też więzów rodzinnych, zwłaszcza z rodzeństwem.

Przy rozpoznawaniu sprawy o przysposobienie zagraniczne sąd powinien nadto w sposób szczególnie wnikliwy rozważyć okoliczność przeniesienia małoletniego ze szkoły oraz z dotychczasowego otoczenia, jak też przeniesienia do środowiska, w którym najprawdopodobniej w początkowym okresie może napotkać kłopoty z porozumieniem wskutek niezajomości języka i odmiennych relacji społecznych.

W ocenie Sądu Najwyższego, jakkolwiek w świetle przepisu art. 114² § 1 K.r.o. adopcja zagraniczna powinna być traktowana jako *ultima ratio*, to jednak nadrzędny interes dziecka, jego dobro, możliwość pełnego i harmonijnego rozwoju może wymagać, w konkretnym wypadku, odrzucenia zasady pierwszeństwa adopcji krajowej (postanowienie SN z dnia 5 lipca 2006 r., IV CSK 127/06, LEX nr 232819).

Dla prawidłowej oceny, czy w danej sprawie należy orzec przysposobienie zagraniczne istotne znaczenie ma kwestia osobistej styczności przysposabiającego z przysposabianym, przewidziana w przepisie art. 120¹ K.r.o. Jej orzeczenie przez sąd jest obowiązkowe, jeżeli ma być orzeczone przysposobienie zagraniczne i przysposabiany ma zmienić dotychczasowe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie. Określenie sposobu i czasu osobistej styczności przysposabiającego z przysposabianym – w dotychczasowym miejscu zamieszkania przysposabianego lub w innej miejscowości w Rzeczypospolitej Polskiej – należy do sądu opiekuńczego.

Ponadto zabezpieczeniem dla dokonania właściwej oceny w tym zakresie są gwarancje procesowe. Wśród nich wymienić należy sformułowany w przepisie art. 586 § 4 K.p.c. pod adresem sądu opiekuńczego obowiązek wystąpienia o opinię kwalifikacyjną do ośrodka adopcyjnego oraz – jeżeli jest to uzasadnione dobrem dziecka – zasięgnięcia opinii innej specjalistycznej placówki.

W ramach tego obowiązku sąd zwraca się do ośrodka adopcyjnego o wyrażenie opinii o kandydatach na przysposabiających. Placówki te wydając opinię o kandydatach mogą porównać kwalifikacje wnioskodawców z kwalifikacjami osób przygotowanych i oczekujących na adopcję w tych ośrodkach.

Wyłącznie kompetencję ośrodków adopcyjnych stanowi bowiem prowadzenie procedur przysposobienia oraz przygotowanie osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka (art. 154 ust. 1 w.r.i s.p.z.).

Należy podkreślić, że przy realizacji swoich zadań ośrodki adopcyjne kierują się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw (art. 155 ust. 1 w.r.i s.p.z.).

Reasumując, w każdej sprawie o przysposobienie, w tym przysposobienie zagraniczne na sądzie orzekającym spoczywa obowiązek ustalenia jego dopuszczalności. Reguły postępowania dowodowego, określone w aktualnie obowiązujących przepisach proceduralnych, stwarzają możliwości wnikliwego zbadania konkretnej sprawy i dokonania oceny co do istnienia przesłanek przysposobienia.

Powyższe czynności należą do orzeczniczej działalności sądów, stąd ich weryfikacja w trybie nadzoru jest wykluczona.

Uprzejmie informuję, że w ramach programu szkoleń dla sędziów orzekających w sprawach rodzinnych zostało zorganizowane szkolenie w zakresie wybranych zagadnień dotyczących przysposobień krajowych i zagranicznych.

W związku z tym, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła nowe uregulowania, w obszarze działalności Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w 2013 r. dla sędziów orzekających w pionie rodzinnym został zorganizowany cykl szkoleń poświęconych tej problematyce.

Powyższe działania miały na celu zwrócenie uwagi sędziów orzekających w sprawach o przysposobienie na konieczność przestrzegania procedur adopcyjnych.

2 *Wojciech Hajduk*

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Wojciech Hajduk
PODSEKRETARZ STANU